

Asia: VN/18678/2026

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta eräille kaupungeille nuorten työllisyyttä edistäviin hankkeisiin vuosina 2026-2028

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan esitys on pääosin kannatettava. Kannatettavaa on, että valtionavustuksella rahoitetaan nuorten työllisyyttä edistäviä hankkeita kaupungeissa, joissa on suuri nuorisotyöttömyys. Myös kohderyhmämäärittely, jossa hankerahoitusta kohdennetaan nuorten 18-29-vuotiaiden työn tai koulutuksen ulkopuolella oleviin, työttömiin tai työvoiman ulkopuolella oleviin ns. NEET-nuoriin ja erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa oleviin nuoriin on kannatettava.

Tampereen kaupunki kiinnittää kuitenkin huomiota esityksen määrittelyihin avustuksen myöntämisen yleisiin kriteereihin, hankkeiden keston, mahdollisen rahoituksen suuruuteen ja hankkeiden vaikutukseen kuntien talouteen. Näiltä osin esitys on vain osittain kannatettava.

Avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset

Esityksen mukaan kaupungille voitaisiin myöntää asetuksessa tarkoitettua avustusta, jos kaupunki esittäisi hakemuksessaan suunnitelman 18–29-vuotiaille työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville henkilöille tarkoitetuista hankkeista, joiden tarkoituksena olisi edistää työllisyyttä niissä kaupungin osissa, joissa kohderyhmän tuen tarve on suurin.

Esityksessä valtionavustuksen myöntämisen määritelmä on ongelmallinen. Kuten edellä on todettu, on hankkeiden kohderyhmä kannatettava. Kaupunginosien valintaa ei tulisi kuitenkaan asetuksessa määritellä 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti. Asetuksesta tulee vaikutelma, että hankkeiden kaupunginosien valinta tulisi sitoa määrällisiin kriteereihin ja valintana olla kaupunginosat, joissa nuorten määrä on suurin. Asetuksen perustelumuistiossakin todetaan, että NEET-nuorten määrää on vaikea arvioida. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan kaupungeilla tulisi olla harkintavaltaa

valita hankkeeseen kaupunginosia alueellisten kokonaiskriteerien pohjalta, kuntien alueelliseen asiantuntemukseen pohjautuen. Lainsäädännön kirjaus tulisi edellä mainitun pykälän momentin kohdalla olla huomattavasti väljempi ja mahdollistavampi.

Nuorten määrä on vain yksi kriteeri, joka vaikuttaa tarkoituksenmukaisen kaupunginosan valintaan. Tarkoituksenmukaisiin alueellisiin kaupunginosaratkaisuihin vaikuttavat määrällisten kriteerien lisäksi monet tekijät. Eri kaupunginosissa on erilaisia ekosysteemiä rakenteita ja kumppanuusmahdollisuuksia, jotka ovat tärkeää huomioida. Kunnilla on myös sellaista asiakasymmärrystä, jota numeeriset kriteerit eivät ilmennä. Esimerkkinä tästä on rikollisuuteen liittyvät nuorten tunnusluvut. Rikokset saattavat tapahtua keskusta-alueella, mutta rikoksia tekevät nuorten asuinpaikka voi keskittyä tiettyihin kaupunginosiin.

Myös maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten nuorten erityistarpeet tulee huomioida alueellisten hankkeiden toteutuksessa. Tämä koskee erityisesti palvelujen kielellistä saavutettavuutta, kulttuurisensitiivistä ohjausta sekä kotoutumisen tukea. Maahanmuuttajanuorille tarvitaan kohdennettuja toimenpiteitä, huomioiden monialainen yhteistyö kaupungin omien palveluiden, hyvinvointialueen ja 3. sektorin kanssa.

Kaupunginosien valinnassa on Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan tärkeää huomioida myös hankkeiden toiminnan jatkuvuuteen ja laajentamiseen muihin kaupunginosiin vaikuttavat tekijät. Tampereen kaupungin näkemyksenä on, että olisi arvokasta, että valittavat kaupunginosat olisivat profiililtaan erilaisia, jotta saataisiin erilaisia kokemuksia, erilaisista kaupunkiympäristöistä, hankkeissa toteutetun toiminnan mahdolliseksi laajentamiseksi. Tampereen kaupungin alustavana suunnitelmana on yhdistää nuorten määrän ja alueen ekosysteemirakenteen pohjalta useampia pieniä kaupunginosia yhdeksi kaupunginosakokonaisuudeksi ja tämän myötä saada toisen, isomman kaupunginosan rinnalle erilaisia hankekokemuksia.

Asetuksen perustelumuistiossa todetaan, että hankkeiden tarkoitusta voitaisiin myös suunnata asetuksen mukaiseksi valtionavustusten hakuilmoituksessa ja valtionavustuspäätöksessä valtionapuviranomaisen toimesta. Hankkeiden tarkempi sisältö tulisi vaihtelevaan ja tarkentumaan tarkoituksen ja kaupunkien suunnittelun edetessä ehdotetun asetuksen hankkeiden tarkoituksen rajoissa. On kannatettavaa, että hankkeiden sisältö ja toteutus vaihtelevat asetuksen puitteissa alueellisten tarpeiden ja erityispiirteiden mukaan. Edellä mainittu kirjaus hankkeiden tarkoituksen suuntaamisesta hakuilmoituksessa tai valtionavustuspäätöksessä tuo kunnille kuitenkin epävarmuutta hankesuunnitteluun. Hakkeiden toteutusaika on lyhyt, joten hankkeiden käynnistäminen on vaatinut jo pitkää etukäteissuunnittelua ja -valmistelua. Kunnat panostavat myös taloudellisesti hankkeisiin. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan hankepääätöksissä tulee huomioida ja painottaa alueellisten erityispiirteiden ja kuntien asiantuntemuksen huomioimista kaupunginosien valinnassa sekä hankkeen sisällön ja toteutuksen määrittelyssä.

Valtionavustuksen määrä ja hyväksyttävät kustannukset

Asetusesityksen mukaan myönnettävän valtionavustuksen hakijakohtainen enimmäismäärä perustuisi 31. maaliskuuta 2026 työttömänä olleiden 18–29-vuotiaiden henkilöiden määrään kaupungissa. Tilastona käytettäisiin KEHA-keskuksen ylläpitämää Työnvälitystilastoa. Koska hankkeiden kohderyhmänä olevien NEET-nuorten määrää on vaikea arvioida, kuten perustelumuistiossakin todetaan, on kannatettavaa, että valtionapuviranomainen voisi myöntää tarkoitukseen käytettävissä olevan määrärahan puitteissa valtionavustusta kaupungin työttömien 18–29-vuotiaiden henkilöiden osuutta vastaavaa määrää enemmän, jos valtionapuviranomainen arvioisi hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella, että hankkeita voitaisiin toteuttaa laskennallista tasoa laajempina.

Hyväksyttävien kustannusten osalta 5 §:n 1 momentin 1 kohtaa tulee laajentaa määrällisestä kriteereistä kattamaan paremmin kuntien kokonaisarviota hankkeistettavista kaupunginosista ja siten myös hyväksyttävät kustannukset tulisivat määräytyä tämän pykälän momentin mukaisesti.

Hyväksyttäviin kustannuksiin tulisi sisältyä kaikki lakisääteiset palkkauskustannukset täysimääräisesti. Tampereen kaupunki ymmärtää, että henkilöstöetuja ei huomioida hyväksyttävissä kustannuksissa, mutta toteaa, että kokonaisuutena hankkeen toteutuksesta tulee lisäkustannuksia kunnille.

Perustelumuistiossa todetaan, että hyväksyttäviin kustannuksiin ei sisälly tulospalkkioita. Hankkeita toteutettaneen kumppaneiden kanssa kuitenkin allianssiyhteistyössä, johon saatetaan liittää tulospalkkiomalli. Allianssityyppinen kumppanuusyhteistyö on ollut koko ajan hankkeiden valmistelussa keskeisessä roolissa. Tästä syystä esitystä tulisi muuttaa siten, että hyväksyttäviin kustannuksiin sisällytettäisiin allianssityyppisen toiminnan tulospalkkiomalli. Ko. kustannukset eivät voi jäädä kuntien vastuulle.

Esityksen rahoituskokonaisuus on muotoiltu siten, että kuntien on vaikea hahmottaa mahdollisen rahoituksen suuruutta ja siten suunnitella lyhyellä aikavälillä toteutettavia hankkeita ja niiden vaatimaa kuntien omaa rahoitusosuutta. Tampereen kaupungin huolena on, että rahoituskokonaisuus ei ole riittävästi ennakoitavissa ja suuruudeltaan riittävä vaikuttavan hankekokonaisuuden toteuttamiseksi. Hankkeiden toteutuksen aikajänne on myös liian lyhyt suhteessa hankkeiden tavoitteisiin. Tästä syystä hankkeiden jatkorahoituksesta tulee tehdä päätös mahdollisimman pian.

Taloudelliset vaikutukset kuntiin

Kunnille tulee hankkeiden järjestämisestä lisäkustannuksia. Hankkeiden valmistelu, hakeminen, raportointi ja maksatus sekä valtionavustuksen ulkopuolelle jäävät fasilitteetikustannukset tuovat lisäkustannuksia. Toiminnan volyymin kasvaessa myös työvoimaviranomaisen kustannuksiin tulee

lisäyksiä, mahdollisten harkinnanvaraisten kulukorvausten lisääntymisen ja erilaisten hallinnollisten tehtävien kautta.

Tampereen kaupunki kiinnittää huomiota hankkeiden rahoituskokonaisuuden ennakoimattomuuteen. Rahoituksen ennakoimattomuus yhdistettynä esityksen perustelumuiotiossa esiin tuotuun hankkeiden sisällön mahdolliseen suuntaamiseen haku- ja päätösvaiheessa, tuo kunnille epävarmuutta hankkeiden kokonaistoteutuksen ja rahoituksen osalta. Epävarmuustekijät heikentävät hankkeiden suunnittelua ja organisointia, jotka vaativat merkittäviä etukäteisvalmisteluja hankeajan ollessa lyhyt. Tampereen kaupungin huolena on rahoituksen riittävyys. Rahoituksen laskennalliset kriteerit eivät välttämättä korreloi hankkeiden tarkoituksenmukaisen toteutuskehiksen kanssa.

Tampereen kaupunki toteaa, että kunnille kohdennetaan lisäkuluja tällä hetkellä useiden lainsäädäntöuudistusten kautta. TE-uudistuksen jälkeisissä, työvoimaviranomaisen toimintaan vaikuttavissa lainsäädäntövalmisteluissa todetaan usein, että taloudelliset vaikutukset kuntien ja työvoimaviranomaisen toimintaan ovat vähäiset. Näiden vähäisiksi arvioitujen vaikutusten arviointi ei kuitenkaan aina ilmennä todellisia vaikutuksia. Ns. vähäisten taloudellisten vaikutukset myös kertaantuvat, useiden lainsäädäntöjen yhteisvaikutuksena. Esitetty lainsäädäntö on osa tätä kokonaisuutta. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan lainsäädäntöuudistusten taloudellisia vaikutuksia tulisi tarkastella laajemmin eri lakien yhteisvaikutusten arviointina. Lisääntyvät kustannukset tulisi korvata kunnille täysimääräisesti valtionosuusjärjestelmässä.

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että valtionapuviranomainen määrittelee hankkeiden valmisteluvaiheessa yhdessä suurten kaupunkien kanssa yhteiset seuranta- ja vaikuttavuusmittarit, joissa huomioidaan työllistymisen lisäksi koulutukseen kiinnittyminen, palveluihin ohjautuminen, toimintakyvyn vahvistuminen sekä nuorten osallisuuden lisääntyminen. Kunnilla tulee olla jo hanketoiminnan valmisteluvaiheessa tietä, miten myönnetyllä rahoituksella toteutetun hanketoiminnan vaikuttavuutta arvioidaan.

Asetuksen voimassaolo

Hankkeilla on lyhyt toimeenpano aika suhteessa toteutettavan kokonaisuuden laajuuteen ja tavoitteisiin. Vuosi 2026 on käytännössä hankkeen valmistelua ja käynnistämistä. Varsinainen toteutusaika jää siten puoleentoista vuoteen, joka on näin isossa ja vaativassa hankekokonaisuudessa liian lyhyt aika. Ekosysteemisten, kumppanuuksissa toteutettujen toimintojen rakentaminen, kokemusten saaminen toiminnasta ja vakiinnuttaminen vie aikaa. Tästä syystä hankkeiden jatkorahoituksesta tulisi päättää mahdollisimman pian.

Mikkonen Tuula

Tampereen kaupunki - Päättös: apulaispormestari Johanna Kirjavainen

17.8.2026 § 31; lisätietoja lausunnosta: kehittämispäällikkö Tarja

Paulaniemi, puh. 040 679 8954, etunimi.sukunimi@tampere.fi